

izšla v Petrogradu. Obširno bijografijo je napisal P. T. Pletnev, a V. Th. Kenevič je napisal opazke pojedinim basnim, dočim je znani ruski komentator P. Smirnovski pridal pet študij o teh basnih. Pridejana sta tudi dva slovarja, v katerih so raztolmačene vse manj znane stvari.

Gnjedič P. P.: *Istorija iskusstv*. Izdaja A. F. Marksa. To je prav monumentalno delo o zgodovini umetelnosti, da se ž njim lahko ponaša ruski narod. Pravo vrednost dajejo tej knjigi slike v samem tekstu. Vseh je preko 2000 gravur in do 50 kromolitografskih podob. Vpodobljene so vse znane umetnine na polju slikarstva, kiparstva in graditeljstva. Tukaj vidimo tudi noše, bivališča, orodje vseh narodov od predzgodovinskega časa do danes. Delo obsega dvanajst knjig.

Pod uredništvom K. K. Arsenjeva in Th. Petruševskega izdaja F. A. Brockhaus v Lipskem in A. A. Efron v Petrogradu veliko rusko enciklopedijo. Vzor jima je nemški Brockhausov leksikon, samo da bo še dvakrat večji. Glavna prednost mu bo, da bodo v njem točna in obširna poročila o slovanskih stvarih, posebno pa ruskih, česar smo pogrešali v vseh nemških leksikih.

Lisak V.: *Podorožnik*. Očerki. Tu je 27 črtic, dobro pisanih v ruskem duhu. Če tudi je Lisak na slovstvenem polju šele novinec, vendar jih je sprejela kritika jako pohvalno, pričakujé, da je Lisak nov beletristični talent. Črtice so največ sentimentalne, a ne po francoskem vzoru. V. Bučar.

Druge knjige.

Slovenisches Lesebuch für Deutsche an Mittelschulen und Lehrerbildungsanstalten. — *Slovenisch-deutsches Wörterbuch zum „Slovenischen Lesebuche für Deutsche“ von Lendovšek-Štritof.* — Obe imenovani knjigi je zasnoval umrl prof. Lendovšek, a uredil, izpopolnil in dal na svetlo ji je prof. A. Štritof. Izšli sta v c. kr. založbi šolskih knjig na Dunaju l. 1897. Kdor pozna težave, ki se mora ž njimi boriti naša slovenska srednješolska mladina zlasti pri učenju nemščine in to največ zaradi nedostatka primernih čitank pa slovarjev, ta mora zavidati Nemcem na istih zavodih, ki so dobili v omenjenih knjižicah, v čitanki in slovarju, izvrsten učni pripomoček. Kako težki so n. pr. sestavki nemškega Prosch in Wiedenhoferjevega berila za, nižje razrede, recimo za III. gimn. razred! In poleg tega, da so sestavki sami težki, učeni, le bolj Nemcem prirojeni, občuti slovenski gimnazijec še drugo težkočo: brez slovarja je. Ali naj si kupi gledé pravopisa zastareli in za njegove potrebe preveliki Wolfov slovar? Ali zanj istotako predragi Janežičev-Bartelov slovar? Nemcem je vse drugače postreženo. Radovedni smo le, kdaj se bo kakšen

nemški profesor spomnil ter podal Slovencem tako praktično urejenih čitank in slovarjev? Sedaj mora naša srednješolska mladina — razven v prvem in drugem gimn. razredu, kjer se rabi nemška čitanka marljivega gosp. prof. A. Štritofa, — zajemati zaklade nemškega jesikoslovja iz istih virov, kakor nje vrstniki v nemškem Gradcu ali v Hebu gori. Da je čitanka res praktična, dokazuje to, da so sestavki vsi zanimivi, iz peres naših najboljših in najspretnjših pripovedovavcev, zlasti Fr. Erjavca, J. Jurčiča in J. Ogrinca i. dr., mikavni i po vsebini i po jeziku. Poezija sicer ni zanemarjena, vendar ji je odkazan omejen prostor, kakor zahteva namen take knjige. Jezik je vseskozi čist. Natančno je zaznamovan tudi naglas, kjerkoli je treba; morda na par krajih je napačen. Tako po naših mislih ne gré pravilno naglaševati morjé, ker narod vsaj večinoma naglaša drugače. Tudi bi kazalo izpustiti dvojne oblike v onih znanih slučajih, n. pr. lažnik in ležnik, ko se vendar v književnem jeziku splošno držimo prve; zlasti še to kaže v šolski knjigi.

Dr. D. D.

Dr. M. Murko: *Die ersten Schritte des russischen Romanes*. Habilitationsvortrag. Wien 1897. 16ⁿ. str. 21.

Skoro že trivijalni izrek, da iz malega raste veliko, velja tudi slovstvu in slovstveni zgodovini. Znanó je, kako je največji angleški in sploh svetovni dramatik Shakespeare zajel snov mnogim svojim nesmrtnim žaloigram (Romeo in Julija i. dr.) iz neznatnih knjižic, ki so krožile med preprostim ljudstvom ter se prodajale za majhne novce. Tako pa v naših dneh ves svet občuduje ruske romanopisce. Toda ali se je ruski roman v jednom dnevu povspel do tolike višine? Slovstvena zgodovina, če je temeljita, če je sestavljena po filoloških načelih, dokazuje, kako majhni so bili začetki tudi ruskega romana. Zasledovati te začetke je pač trudapolno delo. Učeni g. pisatelj pojasnjuje v navedenem habilitacijskem predavanju samo v velikih potezah začetek pripovedovalnega slovstva v Rusih ter mu je namen, s tem vzgledom pokazati, kakšna bodi bodoča slovanska slovstvena zgodovina. — Brez dvoma potreben migljaj slovstvenim zgodovinarjem; slovstvena zgodovina bo tako postala temeljitejša, poučnejša, če bodo le filološka načela ostala v — pravih mejah. Dr. D.

Die Reformation und Gegenreformation in den innerösterreichischen Ländern im XVI. Jahrhundert. Von Dr. Johann Loserth, Professor der Geschichte in Graz. Stuttgart 1898. Verlag der J. G. Cotta'schen Buchhandlung Nachfolger. 8ⁿ str. VIII+614. Cena 7 gld. 20 kr. ali 12 mark. — O tem predmetu sta izišli v nemškem jeziku dve knjigi od slavnihi zgodovinarjev v Gradcu. — Naš pisatelj je razdelil knjigo v dva poglavitna dela. V prvem delu (od str. 1—284) popisuje začetek in napredek reformacije v notranje-avstrijskih deželah, t. j. po Štajerskem, Kranjskem in Koroškem, deloma tudi po

Goriškem do l. 1578., ali do tako imenovane verske pacifikacije v Mostu (Bruck) na Muri. — V drugem delu (287 — 572) pa natanko opisuje začetek protireformacije s posebnim ozirom na nekatere osebe, kakor so: K. Kratzer, I. Homberger, škof krški Krištof, jezuiti, prošt P. Muhič i. t. d. pod nadvojvodom Karolom II. do l. 1590. Kot nameček pa ima dodane priloge raznovrstne tvarine.

Vseh posameznostij posebej nam tukaj ni mogoče omenjati, ker je knjiga res obširna. Kolikor smo se prepričali, je pisana učeno in nepristransko. Zanimivo je za nas to, da je to veliko gradivo tudi za naše slovenske kraje, ker nas seznanja z našimi slovenskimi protestanti, kakoršni so n. pr. Primož Trubar in njegovi sinovi, Dalmatin, Vergerij i. t. d. Knjiga ima lep tisek in papir, in kakor pisatelj sam pravi v predgovoru, sestavljena je po dolgotrajnih študijah na podlagi do sedaj še nenatisnjenih deželnih arhivov in drugih virov. *O. H. Šalamun.*

Dott. Giuseppe Loschi: *Resia. Paese, abitanti, parlate.* Udine, tipogr. del Patronato. 8°. 82. str. — Znani in velezaslužni dr. J. Loschi, prof. na kr. gozdnarskem zavodu v Vallombrosi (Toskani), Slovanom povsem pravičen in naklonjen učenjak, je pod zgornjim naslovom zopet izdal za nas velezanimivo knjigo. V nji skrbno in natančno popisuje Rezijo na Beneškem, nje klasične prebivavce, njih narečje i. t. d., ter podaje na koncu tudi nekaj odlomkov iz narodne literature, katere je izcrpal iz velike zbirke prof. dokt. J. Baudouina de Courtenay: *Материалы для южнославянской диалектологии и этнографии*, in: *Резвянские тексты*. Naše delo je vse hvale vredno in velikega pomena za proučevanje slovenskih pokrajin; zato je pa Slovencem zmožnim italijanščine toplo priporočamo. Stane samo eno liro in pol in se naroča lahko tudi na Dunaju pri knjigarni Braumüller et C. *T.*

Razne stvari.

Naše slike.

Galileo Galilei (str. 65) nam je znan že iz 5. letnika, kjer smo objavili Galilejevo sliko na str. 433. A ker ona ni dovolj lična, podajemo tukaj lepšo. O Galileju so že mnogo pisali. Rodil se je 18. svečana l. 1564. v Pizi na Laškem. Njegova nardarjenost mu je kazala pot do matematike in fizike. V fiziki je odkril zakon istočasnosti pri nihanju, izumil hidrostatno tehtnico, določil zakon prostega padca, izumil je termoskop in t. i. sorazmerno šestilo, izumil (čeprav ne prvi) daljnogled in z njim odkril mnogo zvezd, zlasti štiri Jupitrove trabante. Ker je pretrdovratno zagovarjal Kopernikov sestav, prišel je v navskrižje s cerkveno oblastjo, kar je napravilo razne težave obema stranema. Umril je dne 8. prosinca l. 1642. prejemši sv. zakramente in blagoslov papeža Urbana VIII. — Bil je velikan na polju vede. A kakor je marsikomu drugemu trd značaj kriv trpljenja in sitnostij, tako je bil tudi njemu. — *Ozdravel* (str. 72, 73). Ganljiva slika. Po dolgi bolezni so se vrnila moči mlademu bolniku. Prijel je za gosli, in zopet donijo; privabijo tudi mamico, da stopi v sobo in poslušá glasove, ki ji oznanjajo: „Ozdravel je, ozdravel njen ljubljenec.“ — Slika „*Darovanje v templu*“ (str. 81) ne kaže nikakih posebnostij in nas samo spominja svečnice. Poslednjima slikama je pojasnilo v spisu „V albanških gorah“.

Glasba.

II. glasbeni večer so priredili učitelji „Glasbene Matice“ dne 26. prosinca v „Narodnem domu“. Vspored je bil dobro izbran, da so vse točke vzbujale zanimanje in pohvalo, bodisi 1. Niels Gade: Novelette, trio za gosli, čelo in klavir, in zadnja — 4. Mozart: kvartet za 2 gosli, vijolo in čelo — z lahkotnim in pravilnim izvajanjem, bodisi 2. Chopin: Introduction et Polonaise brillante, kjer je čelo milo pa tudi krepko donel poleg klavirja, bodisi 4. Pesmi (2)¹⁾, v katerih je gca. M. Stropnická s čustvom pevaje kazala moč in obseg svojega glasú. Občinstva je bilo primerno dovoljno število.

Kdo je za kulturo? Zanimivo stvar smo brali lani v nekem listu. Kmetje v okolici solínski, kjer je bilo starodavno mesto Salona, so se zavezali, da bodo v petih letih delali nekaj dnij zastonj za novo poslopje, v katerem se bodo ohranile starinske najdbe ondotnega kraja. Ti hrvaški kmetje pač niso sovražni kulturi in imajo za napredék starinarstva več vñeme, kakor vlada, ki neče ničesar storiti. Pa naj povedó kaj takega Nemci o nemškem ljudstvu!

¹⁾ Želeli bi, da se „Vspored“ vselej natančno napové, da se naznani umetnik in umotvor, ne samo sploh, n. pr. „Pesmi“.